

BARAZA LA WAWAKILISHI ZANZIBAR

Simu Nam. + 255 24 2230602/1
Fax Nam. + 255 24 2230215
Tovuti: www.zanzibarassembly.go.tz

SANDUKU LA BARUA 902,
ZANZIBAR
Barua Pepe: zahore@zanlink.com

MUHUTASARI WA HOTUBA YA MWENYEKITI WA KAMATI YA KATIBA, SHERIA NA UTAWALA YA BARAZA LA WAWAKILISHI, KUHUSU MAKADIRIO YA MAPATO NA MATUMIZI YA WIZARA YA NCHI OFISI YA RAIS, TAWALA ZA MIKOA NA IDARA MAALUMU ZA SMZ KWA MWAKA WA FEDHA 2015/2016

Mheshimiwa Spika,

Kwa unyenyekevu mkubwa naanza kumshukuru Mwenyezimungu mtukufu, muumba mbingu na ardhi kwa kutujaalia pumzi ya uhai na uzima, mpaka tukaweza kukutana hapa kujadili bajeti ya Wizara ya Nchi Ofisi ya Rais, Tawala za Mikoa na Idara Maalumu za SMZ katika mwaka wa fedha 2015/2016.

Mheshimiwa Spika,

Pia nikushukuru wewe kwa kunipa nafasi hii adhimu ya kusimama hapa mbele ya Baraza lako, kwa niaba ya wajumbe wa kamati ya Katiba, Sheria na Utawala, kuwasilisha muhtasari wa maoni ya Kamati ya Katiba, Sheria na Utawala ya Baraza la Wawakilishi.

Mheshimiwa Spika,

Kwa niaba ya Kamati yangu napenda kwa dhati kabisa kumshukuru Waziri wa Nchi, Ofisi ya Rais, Tawala za Mikoa na Idara Maalumu za SMZ, Mheshimiwa Haji Omar Kheir, Katibu Mkuu wake Ndugu Joseph Meza na watendaji wote wa Wizara hii, ambao kwa kipindi cha Miaka miwili na nusu tumekuwa pamoja tukishirikiana katika kusimamia shughuli za Wizara hii.

Mheshimiwa Spika,

Katika kipindi chote hicho cha kufanyakazi pamoja, Kamati yangu imeridhika na nidhamu ya hali ya juu ya watendaji wa Wizara ya Nchi Ofisi ya Rais, Tawala za Mikoa na Idara Maalumu za SMZ, Mheshimiwa Waziri pamoja na watendaji wako wote tunakupongezeni sana, na muendeleo na nidhamu hiyo na utendaji kazi wa ufanisi kwa maslahi ya taifa letu.

Mheshimiwa Spika,

Mkutano huu utakuwa wa mwisho kwa kamati yetu kuwasilisha maoni kwa Wizara hii pamoja na Wizara nyengine tunazosisimami, tumekuwa pamoja katika kipindi cha uhai wa Baraza hili na mambo mengi yametokea, mengine yanafurahisha na mengine hayafurahishi na pengine yamewakwaza baadhi ya wenzetu, kwa niaba ya kamati naomba tusameheane pale tulipokwazana, nia yetu sote ilikuwa moja ya kuhakikisha kuwa Baraza hili linasimamia Serikali kwa maslahi ya wananchi wetu na siyo vyenginevyo.

Mheshimiwa Spika,

Naomba pia nichukuwe dakika chache kuwatumbua wajumbe wa Kamati ya Katiba, Sheria na Utawala ambao wametoa mchango mkubwa wa kupitia bajeti ya Wizara hii, na hatimaye kukaweza kuwasilisha maoni ya kamati, wajumbe wenyewe ni kama ifuatavyo:-

1. Mhe. Ussi Jecha Simai	Mwenyekiti
2. Mhe. Abdalla Juma Abdalla	Makamo Mwenyekiti
3. Mhe. Wanu Hafidh Ameir	Mjumbe
4. Mhe. Nassor Salim Ali	Mjumbe
5. Mhe. Bikame Yussuf Hamad	Mjumbe

6. Mhe. Suleiman Hemed Khamis	Mjumbe
7. Ndg. Aziza Wazir Kheir	Katibu
8. Ndg. Khamis Hamadi Haji	Katibu

Mheshimiwa Spika,

Baada ya utangulizi huo mfupi, sasa nielekee katika maoni ya kamati yangu kuhusu Makadirio ya Mapato na Matumizi ya Wizara ya Nchi Ofisi ya Rais Tawala za Mikoa na Idara Maalumu za SMZ kwa mwaka wa fedha 2015/2016, ambapo kamati yangu imepitia Mafungu yote kumi na mbili yenye programu kuu ambazo zimegawanya shughuli nyingi za msingi zinazofanywa na Wizara hii kupitia programu ndogo ndogo.

Mheshimiwa Spika,

Kamati yangu imepitia fungu D 01 la Ofisi ya Rais tawala za Mikoa na Idara Maalumu za SMZ lenye programu kuu nne ambazo ni program kuu ya Uratibu Tawala za Mikoa na Serikali za Mitaa, programu kuu ya Uratibu wa Idara Maalum za SMZ, programu ya Usimamizi wa Utumishi wa Idara Maalum na program kuu ya Usimamizi na Uendeshaji wa Ofisi ya Rais, Tawala za Mikoa na Idara Maalumu za SMZ na kiasi cha shilingi 14, 590, 200,000 kimepangwa katika program kuu zote hizo.

Mheshimiwa Spika,

Katika programu P 01, ya Tawala za Mikoa, kwenye programu ndogo ya uratibu wa tawala za mikoa, kuna huduma ya usafi wa Mji wa Zanzibar, iliyowekewa kiasi cha shilingi 1,500,000,000. Kamati yangu imetazama changamoto ya usafi na haiba ya Mji wa Zanzibar ambao ndiyo kitovu cha shughuli nyingi za kiuchumi na kijamii na kasoro kadhaa zimejitokeza na zinahitaji kutatuliwa ili utekelezaji wa programu ya usafi wa mji wa Zanzibar iweze kutekelezeka kwa kasma hiyo iliyopangwa.

Mheshimiwa Spika,

Miongoni mwa changamoto za usafi katika mji wa Zanzibar ni kuongezeka kwa shughuli za biashara katika maeneo ambayo hayapaswi kufanyika shughuli hizo. Maeneo mbali mbali ya mji wa Zanzibar hasa eneo la bara bara ya Skuli ya Haile Selasie kuelekea Darajani, bara bara ya Kisiwandui kuelekea Michenzani na bara bara ndogo ya kutoka Donge kuelekea Skuli ya Vikokotoni ambazo zimekuwa na shughuli kubwa za biashara zilizopangwa kando mno ya bara bara hizo na kusababisha uchafu na msongamano wa watu na magari unaoharibu haiba ya mji wetu.

Mheshimiwa Spika,

Kamati yangu inashauri Baraza la Manispaa, katika kutekeleza programu hii ndogo ya usafi wa mji wa Zanzibar kuchukua hatua mara moja ya kurekebisha hali hiyo inayofanya mji wetu kupoteza haiba yake ya usafi, ukizingatia maeneo hayo niliyoyataja yanapitwa na wenyeji na wageni kila wakati.

Mheshimiwa Spika,

Katika eneo la soko la Darajani nako kumekuwa na hali ambayo kamati tuna wasiwasi kama Baraza la Manispaa linaweza kuirekebisha, kutokana na kuendelea kila siku. Hali hiyo, ni ya kuwepo kwa soko la usiku mbele ya soko la Darajani ambalo linaongeza uchafu na msongamano wa magari bila ya udhibiti. Kamati inataka kujuwa kama soko lile la usiku ni rasmi au kama lina Baraka za Baraza la manispaa na vipi linaendeshwa katika nyakati hizo za usiku kwa kuzingatia hali ya usafi. Kama soko lile siyo rasmi kamati inashauri liondoshwe na eneo hilo libakie na utulivu wake uliozoeleka wakati wa usiku baada ya harakati za kutwa nzima.

Mheshimiwa Spika,

Katika programu ya P 03, ya Usimamizi wa utumishi wa Idara Maalumu, katika programu ndogo ya Usimamizi wa utumishi wa Idara Maalumu, kumepangwa shughuli ya kusimamia uajiri wa watumishi katika Idara Maalumu za SMZ na kiasi cha shilingi 80,534,000 zimekasimiwa kwa shughuli hiyo.

Mheshimiwa Spika,

Kamati katika kupitia programu hiyo ndogo, imeona kuwa mchakato mzima wa mahitaji ya ajira katika Idara Maalumu za SMZ unahitaji kuangaliwa upya. Hivi karibuni kumefanyika ajira za Idara Maalumu katika vikosi mbali mbali ambapo kamati yangu haina uhakika kama suala la mahitaji halisi yamezingatiwa. Kamati bado haijafahamu ni yepi hasa mahitaji halisi ya watumishi katika Idara Maalumu, watumishi wangapi wanahitajika ili shughuli za kazi za Idara Maalumu zifanyike kwa ufanisi. Aidha, kamati inataka kujuwa upatikanaji wataalamu katika kada mbali mbali za Idara Maalumu umezingatiwa vipi katika ajira hizo, na katika hao wanaotazamiwa kuajiriwa hivi karibuni ni wangapi wameajiriwa katika ngazi za wataalamu ambao ni mahitaji ya lazima katika Idara Maalumu.

Mheshimiwa Spika,

Kamati yangu inayaeleza haya kwa nia ya kuisaidia Serikali kufikia shabaha zake ilizojiwekea katika Mfumo huu mpya wa Bajeti unaozingatia programu ambao shughuli zake zinalenga upatikanaji wa matokeo ya shughuli hizo. Aidha, shughuli hizo zilizopangwa katika programu mbali mbali zitatekelezwa na watenda kazi ambao watahitajika kuwa na ujuzi, kama tutakavyoona huko mbele baadhi ya vikosi vya SMZ, kama vile KMKM na Chuo cha Mafunzo, vina upungufu wa wataalamu muhimu katika fani mbali mbali za afya, urekebishaji, ustawi wa jamii na ushauri nasaha. Ingawa tumelezwa kuwa changamoto hizo zinatatuliwa kwa kutoa mafunzo kwa watendaji, lakini hilo peke yake halitoshi kutatuwa changamoto hiyo, kwani kama fursa za ajira zipo katika Idara Maalumu kwanini zisitumike kutatuwa mahitaji hayo, ambapo kamati tunaamini kuwa wataalamu hao wapo wengi, lakini matangazo yaliyotolewa ya ajira hayajajielekeza katika kujaza nafasi hizo.

Mheshimiwa Spika,

Kamati tunaishauri Wizara kuzingatia na kuchukua hatua za kutatuwa changamoto ya upungufu wa wataalamu hasa katika kada za huduma kama vile afya. Ni hivi karibuni tu

Kikosi cha Kuzuiya Magendo cha KMKM kimepiga hatua kubwa katika sekta ya afya kwa kuzindua jengo jipya la Hospitali pale Kibweni, kamati tunapongeza tena kwa maendeleo yale makubwa, lakini kama tulivyosema, uwepo wa jengo la Hospitali ni jambo moja lakini uwepo wataalamu ni muhimu na jitihada za makusudi zifanyike kupatikana wataalamu hao wa afya.

Mheshimiwa Spika,

Katika Program hii ndogo ya Usimamizi wa Utumishi katika Idara Maalumu, kiasi kilichokasimiwa kwa kazi hiyo ni shilingi 57,466,000. Kamati inaikumbusha Wizara kuhusu stahiki za wafanyakazi na wapiganaji wa Idara Maalumu, ambapo mwaka jana tulielezwa kuwa stahiki kwenye nyongeza ya mishahara zitazingatiwa katika bajeti ya Mwaka huu, kwa kuwa bajeti ya mwaka jana ilizingatia kuwaongezea posho la angalau shilingi 30,000. Kamati inataka kujuwa nyongeza hiyo ya Mishahara kwa askari wa Idara Maalumu imezingatiwa vipi katika bajeti ya mwaka huu kama alivyoahidi Mheshimiwa Waziri kwenye Kamati.

Mheshimiwa Spika,

Katika Pogramu ndogo ya Uratibu wa Kazi za Mipango, Sera na Utafiti, iliyopo katika kifungu P 04, cha Programu kuu ya Usimamizi na Uendeshaji, kuna mradi wa kuweka kamera za CCTV ambao shilingi bilioni 10 zimekasimiwa. Kamati yangu inaipongeza Serikali kwa kukamilisha ahadi yake ya kuweka CCTV katika maeneo mbali mbali ya Mjini Mkongwe kwa nia ya kuimarisha ulinzi na usalama kwa wenyeji na wageni.

Mheshimiwa Spika,

Uwekaji wa Kamera za ulinzi katika maeneo hayo uende sambamba na kuzitunza na kufanyiwa matengenezo mara kwa mara ili ziweze kudumu na kuendelea kutoa huduma iliyokusudiwa. Kamati yangu pia inakumbusha Serikali kuwa isisahu kuwa uwekaji wa Kamera hizo usiishie katika maeneo ya Mji Mkongwe, bali unapaswa kuzingatiwa katika maeneo mengine ya huduma kama vile mabenki, vituo vya mauzo ya umeme, maeneo

yenye shughuli kubwa za bishara kama vile Mlandege kuelekea Darajani, Mwanakwerekwe sokoni na bara bara za Amani kuelekea Mombasa, Mazizini Kuekea Mnazi Mmoja, kwenye vituo vya mafuta n.k maeneo yote hayo yameshawahi kuripotiwa matukio ya kihalifu yanayohusisha wafanyabiashara kuvamiwa na kuporwa fedha na majambazi kwa kutumia silaha zikiwamo za moto.

Mheshimiwa Spika,

Katika fungu D 02, la Jeshi la Kujenga Uchumi (JKU), imepangiwa programu kuu mbili za Mafunzo ya Amali, Uzalishaji, Uzalendo na Michezo kwa Vijana na programu ya Ulinzi, Mipango na Uendeshaji wa JKU ambazo kwa pamoja zimekasimiwa shilingi 10,804,500,000. Katika programu ndogo ya uzalendo, uzalishaji na michezo ambayo pia inahusu malezi ya vijana, kuna kiasi cha shilingi 221,000,000 zimepangwa. Kamati yangu imeona katika changamoto ya vijana ambao wengi baada ya kumaliza kupata mafunzo ya ulinzi, uzalendo na uzalishaji huwa wanategemea kupata ajira Serikalini hasa katika Idara Maalumu, wakati nafasi za kuwaajiri zinakuwa finyu.

Mheshimiwa Spika,

Kamati yangu inashauri kuwa ni vyema sasa tukaja na mpango mbadala wa namna ya kuwashughulikia vijana kwa kugeuza mtazamo wao na imani kuwa ajira ni lazima iwe ya Serikali. Kamati inashauri mara vijana hawa wanapomaliza mafunzo wasiachiwe watawanyike mitaani na kuendelea kukaa vibarazani na ujuzi wao, badala yake wakusanywe na kufanyiwa tathmini ya mafunzo ya uzalishaji waliyopata kwa kuwapa nyenzo na mitaji midogo midogo ya kuanza shughuli zao za kujitegemea wenyewe.

Mheshimiwa Spika,

Zipo programu nyingi za kifedha kuwezesha vijana hawa, ipo mifuko ya JK na AK na mengineyo, ambayo inaweza kutumika kuwapatia mitaji itakayoweza kujitegemea, vinginevyo vijana hawa watapata mafunzo ya uzalishami mali na ufundi na wakikosa

ajira Serikalini watabaki barazani na hatimaye watajihusisha na vitendo viovu ambavyo Serikali itaingia tena gharama kubwa kupambana navyo.

Mheshimiwa Spika,

Chuo cha Mafunzo fungu lake la D 03, limekasimiwa shilingi 7,975,300,000 kwa programu mbili za Huduma za Urekebishaji Wanafunzi na programu ya Uongozi na Utawala wa Chuo cha Mafunzo, kamati imeona kuwa kiasi hicho cha fedha kilichokasimiwa kwenye programu hizo ni kigodo na kama hakitapatikana kama kilivyo basi Chuo cha Mafunzo kitafanya programu hizo kwa shida. Kamati inatambuwa kuwa bajeti ya chuo cha Mafunzo haitowi huduma kwa wanafunzi peke yake, lakini pia kuna jukumu la kuhifadhi mahabusu wanaosubiri kesi zao ambao idadi yao ni kubwa kila siku.

Mheshimiwa Spika,

Kamati inataka kujuwa ni kwa kiasi gani Wizara inazingatia ongezeko la mahabusu na huduma wanazohitaji ambazo ni za lazima, na huku bajeti ya Chuo cha Mafunzo ikiongezwa kwa kiwango kidogo kila mwaka na pia mahitaji yake yakionekana kuongezeka kwa kiasi kikubwa kila mwaka.

Mheshimiwa Spika,

Kamati yangu inapongeza hatua ya kuanza ujenzi wa bweni jipya katika Kambi ya Kengeja pamoja na ujenzi wa Ofisi ya Mkuu wa zoni ya Mashamba kwa hatua ya matofali. Kamati yangu inasisitiza kuendelezwa ujenzi huo ili askari wetu na wanafunzi wakae katika makaazi ya kuridhisha.

Mheshimiwa Spika,

Kamati yangu inachukuwa fursa hii pia kuiopongeza timu ya mpira wa miguu ya Chuo cha Mafunzo kwa kuwa mabigwa wa Kombe la Ligu Kuu ya **Grand malt** kwa msimu wa Mwaka 2014/2015. Tunawatakia kila la kheri katika kujiandaa kuiwakilisha Zanzibar katika mashindano ya vilabu vya kikanda na Afrika, tunawaomba wapenzi wote wa

michezo na Serikali kuisadia kwa hali na mali timu ya Mafunzo iweze kushiriki na kutoa ushindani katika mashindano hayo.

Mheshimiwa Spika,

Zanzibar imesahau muda mrefu kuona mafanikio ya vilabu katika ngazi ya Kimataifa, hivyo jitihada zifanyike kwa wadau wa michezo kusaidia kurejesha hamasa ya michezo kwa kuviwezesha vilabu vyetu kufanya vizuri katika ngazi za kimataifa. Tuisahau kuwa michezo pia ni sehemu ya ajira ambayo tukiwekeza vizuri, vijana wetu wataweza kupata soko na kuendeleza maisha yao kama ilivyo kwa vijana wa nchi za wenzetu.

Mheshimiwa Spika,

Kikosi Maalumu cha Kuzuia Magendo (KMKM), tumeshaeleza changamoto yake ya ukosefu wa wataalamu katika sekta ya afya na kada nyengine ambao imeelezwa katika bajeti hii kuwa mpaka mwaka huu wa fedha unamalizika Hospitali ya KMKM haina daktari bingwa hata mmoja. Katika fungu lake la D 04, kikosi hiki kimepangiwa kutumia shilingi 13, 653,000,000 katika programu zake kuu mbili.

Mheshimiwa Spika,

Katika kifungu P 01 cha programu kuu ya ulinzi uzuiaji magendo, kwenye programu ndogo ya Ulinzi na Uzuiaji Magendo, huduma zilizopangwa ni kuzuia usafirishaji magendo baharini, ulinzi wa ukanda wa bahari na uokozi baharini ambazo kwa pamoja zimepangiwa shilingi 1,013, 500,000. Kamati yangu imeona, na kila mtu ataona kuwa huduma hizo zote ni muhimu kwa maisha yetu ya kila siku na kiasi hicho cha fedha kilichokasimiwa kuna shaka kubwa kama kitakidhi kufikia malengo.

Mheshimiwa Spika,

Tunasema hivyo tukijuwa kuwa shughuli kubwa za KMKM zipo baharini, na huko kunahitaji nyenzo na vitendo, navyo vyote vinahitaji mipango madhubuti na fedha.

Kamati yangu inaikumbusha tena Serikali bajeti ya BPP haiwezi kutekelezwa kwa namna ile ile ya bajeti zilizopita za 'activity based budget' kwamba taasisi inayosimamia shughuli unaikasimia fedha kiasi cha kutekeleza shughuli. Mpango huu wa PBB ili utekelezeke taasisi inayosimamia programu lazima iwe na rasilimali wataalamu na fedha.

Mheshimiwa Spika,

Katika huduma ya uokozi baharini viashiria vya matokeo vinaonyesha shabaha ya kutolewa kwake ni ndani ya saa moja, lakini idadi ya boti za kisasa za ukozi kwa mwaka unaoisha wa bajeti ni mbili na mwaka huu ni hizo hizo. Aidha, idadi ya wazamiaji waliopatiwa mafunzo mwaka jana ni 20 na mwaka ujao wa fedha 2015/16 ni 25 huku vituo vya uokozi katika ukanda wetu wa bahari kwa mwaka wa fedha 2014/15 ni viwili tu, na mwaka huu wa fedha ni vitatu.

Mheshimiwa Spika,

Majanga ya baharini yamekuwa mengi na kama hatutawezesha KMKM kufanyakazi hii ya uokozi kwa ufanisi basi huenda programu hii ikashindwa kufikia malengo yake kama inavyopasa. Tunaitaka Serikali kuwekeza vya kutosha katika eneo hili la uokozi, ambapo mbali na kuimarisha huduma za usafiri wa bahari lakini tujuwe kuwa majanga haya yana mkono wa Mungu (act of God), hivyo, kuimarisha huduma za uokozi sambamba na huduma za usafiri ni jambo la kipaumbele.

Mheshimiwa Spika,

Uimarishaji wa vyombo vya uokozi uende sambamba na upatikanaji wa nyenzo za kupambana na magendo ya karafuu pamoja na kuwapa motisha askari wetu wanaokamata magendo hayo. Aidha, huduma ya ulinzi wa ukanda wa bahari pia nayo inahitaji vyombo vya kisasa vyenye uwezo wa kukabiliana na changamoto za bahari.

Mheshimiwa Spika,

Katika fungu D 05, Kikosi cha Zimamoto na Uokozi kimepangiwa programu mbili kuu za Utoaji Huduma za Zimamoto na Uokozi na programu za kukuza huduma kiutawala ambazo zimewekewa shilingi 4, 313,300,000 zilizogawanywa kwa huduma hizo.

Mheshimiwa Spika,

Katika kuzifanya programu hizi ziweze kutekelezeka kamati yangu inashauri changamoto kadhaa zinazokwaza ufikiaji malengo zitatuliwe kama vile, ujenzi usiozingatia mipango miji ambao hukwamisha kazi za uokozi pale majanga ya moto yanapotokea. Aidha kamati inashauri, ujenzi wa majengo mbali mbali kupata ushauri wa kitaalamu wa Zimamoto na uwekaji miundombinu yake kabla ya kupata kibali cha ujenzi. Hivyo, Idara inayohusika na Mipango Miji, Serikali za Halmashauri n.k wasitowe vibali vya ujenzi wa miji mipya mpaka hapo ukaguzi utakapofanyika kujuwa kuwa eneo hilo linafaa kwa ujenzi na miundombinu ya kukabiliana na majanga mbali mbali kama vile ya moto imewekwa vizuri.

Mheshimiwa Spika,

Katika fungu D 06, Kikosi cha Valantia kimepangiwa shilingi 6,003,600,000 katika programu za Ulinzi wa Amani na Utulivu na Usimamizi wa Utawala wa Kikosi cha Valantia. Kamati yangu inakumbusha kuwa kikosi hichi bado kinakabiliwa na changamoto ambazo haziwezi kusubiri mpaka tuwe na fedha nyingi kuzitatuwa. Kamati yangu imewahi kutembelea na changamoto kubwa ya uhaba wa mahanga, nyumba za maofisa, upatikanaji wa maji safi na salama kwa baadhi ya kambi pamoja na sare za askari ni miongoni mwa mambo tuliyoyakuta na bajeti ya mara hii yameripotiwa tena.

Mheshimiwa Spika,

Ili kikosi hiki kiweze kufanya majukumu yake vizuri lazima changamoto hizo zitatuliwe na bajeti hii, tutazame namna ya kubana vifungu tuweze kusaidia hasa suala la makaazi

na maji safi na salama kwa askari wetu hawa wa Kikosi cha Valantia ambao wanatoa mchango mkubwa katika kulinda amani na utulivu wa nchi yetu.

Mheshimiwa Spika,

Naomba nielekeze muhutasari wa hotuba yangu kwa kuangalia Mamlaka ya Serikali za Mkoa. Katika eneo hili nianze na Mkoa wa Mjini Magharibi ambao ni kitovu cha shughuli za uchumi na biashara katika nchi yetu. Katika fungu D 07, la Mkoa wa Mjini Magharibi programu zake kuu ni mbili ambazo kiasi cha shilingi 1,521,800,000 zimekasimiwa.

Mheshimiwa Spika,

Kazi kubwa inafanyika katika Mkoa wa Mjini Magharibi ya kuhakikisha hali ya amani na utulivu inaendelea ili wananchi waweze kufanya shughuli zao za kujiletea maendeleo kwa utulivu. Katika huduma ya kutoa misaada ya kiuchumi na kijamii kwa wananchi shilingi 5000,000 tu zimepangwa. Kamati imeona changamoto zilizokuwamo katika Mkoa wa Mjini Magharibi kwenye eneo hili ni kubwa na kasma ya fedha uliyowekwa ni ndogo. Mfano, ndani ya Mkoa wa Mjini Magharibu kuna tatizo la omba omba ambalo sasa limeenea kwa kasi ya ajabu hasa katika maeneo ya Mji Mkongwe.

Mheshimiwa Spika,

Zipo taarifa kuwa Omba omba hawa wengi wao wametokea nje ya Zanzibar, wamesafiri kwa njia mbali mbali kuingia visiwani kufanya shughuli hizo. Hali hiyo haileti picha nzuri ya nchi yetu ambayo utamaduni wake wa kijamii ni wa mshikamano wa kindugu, mshikamano ambao siyo rahisi kuona ndugu wa familia anafikia kuomba barabarani huku jamaa zake wapo wakimuona.

Mheshimiwa Spika,

Nchi yetu imekuwa na utaratibu wa kuwatunza hata wale watu ambao hawana jamaa wa kuwatunza katika nyumba maalumu, hivyo ni sawa na kusema kuwa Utamaduni wa omba omba haupo kwa kiwango kama hicho hapa Zanzibar. Kamati yangu inaitaka Serikali ya Mkoa wa Mjini Magharibi kuchukuwa hatua mara moja kushughulikia ongezeko la omba omba katika mji wetu.

Mheshimiwa Spika,

Vitendo viovu kama vile ukahaba na utumiaji wa madawa ya kulevya bado vipo kwa kiwango kikubwa katika Mkoa wa Mjini Magharibi. Licha ya juhudi zinazofanywa na Serikali kupambana na vitendo hivyo lakini bado hali hairidhishi. Maeneo mengi yanayofanya biashara za starehe kama vile Bwawani, kwa Raju, Amani, Mbweni na Chukwani yameonekana yakihusisha baadhi ya vitendo hivyo kinyume na sheria.

Mheshimiwa Spika,

Kamati yangu inazo taarifa kuwa kuna ukumbi wa starehe uliopo hapa Chukwani umekuwa sasa ni kimbilio la watoto wadogo hasa wakike ambao wanaingia bure huku wengi wao ikiripotiwa kuwa ni wanafunzi. Kamati tunaitaka Serikali ya Mkoa wa Mjini Magharibi kufanya uchunguzi katika kumbi hizo na hatua zichukuliwe kama uendeshaji wa kumbi hizo unafanyika kinyume na sheria kwa kuruhusu wanafunzi na watoto wadogo.

Mheshimwia Spika,

Katika Fungu D 08, Mkoa wa Kusini Unguja, kamati inapongeza Serikali ya Mkoa wa Kusini Unguja kwa kuzindua mradi wa kuimarisha Miondombinu ya Masoko, Kuongeza Thamani ya Mazao na Huduma za Fedha Vijijini (MIVARFP). Hata hivyo, kamati inasikitishwa na hali ya uvamizi wa maeneo ya mabonde ambayo baadhi ya watu

wameanza ujenzi, aidha changamoto za mabwana shamba na mabibi shamba kukosa usafiri na uhaba wa matrekta zitatuliwe ili mradi wa MIVARFP uweze kufikia lengo. Aidha, kamati inaitaka Wizara ya Ardhi, Makaazi, Maji na Nishati kwa kushirikiana na Wizara ya Kilimo na Maliasili na Serikali ya Mkoa wa Kusini Unguja, kuzuwua ujenzi wowote katika maeneo ya kilimo na mabondeni.

Mheshimiwa Spika,

Katika Mkoa wa Kaskazini Unguja, fungu D 09 ambalo programu zake kuu mbili zimekasimiwa shilingi 1,373,900,000, katika programu ndogo ya uratibu wa shughuli za maendeleo ya Mkoa kuna huduma ya ulinzi na usalama. Katika huduma hii kuna changamoto ya ulinzi na usalama katika maeneo ya utalii ambayo kumeripotiwa kesi za uhalifu 433 wka mwaka wa fedha 2014/15. Kamati yangu inashauri Serikali, mbali na kufanya doria lakini pawepo na mpango wa kudhitibi uingiaji watu wasiokuwa na shughuli maalumu ndani ya Mkoa wa Kaskazini Unguja, hasa katika ukanda wa utalii, ambapo watu hao hujihusisha na matendo ya kihalifu.

Mheshimiwa Spika,

Mkoa wa Kaskazini umekuwa ukikabiliwa na tatizo sugu vitendo vya udhalilishaji wa kijinsia kwa watoto na wanawake. Kamati inapongeza hatua za kuweka dawati la jinsia Mahonda, ambayo ni hatua moja kubwa katika kukabiliana na tatizo hilo. Kamati yangu inashauri mkakati maalumu ufanyike kuanzia na Serikali za Mitaa (Masheha), kuanzisha mpango wa kutoa elimu nyumba kwa nyumba na kuhamasisha utoaji wa taarifa wa matukio ya udhalilishaji kwa haraka.

Mheshimiwa Spika,

Katika fungu D 10, Mkoa wa Kusini Pemba, kamati imepitia programu zake kuu tatu ambazo zimepangiwa shilingi 1,772,000,000, ambapo katika programu ya kuratibu shughuli za Kimaendeleo ya Mkoa na Wilaya zake kiasi cha shilingi 1,700,000 tu zimepangwa. Ingawa shughuli hizi ni za usimamizi lakini inaonekana kunahitajika

ufuatiliaji ambao kwa kiasi hicho cha fedha kilichowekwa kamati yangu ina wasiwasi kama utafanyika kwa ufanisi.

Mheshimiwa Spika,

Mkoa wa Kaskazini Pemba, ambao katika fungu D 10 umepangiwa kutumia shilingi 1,659,600,000 katika programu kuu tatu za kuratibu shughuli za kimaendeleo, ulinzi an utawala katika Mkoa. Kamati yangu katika kupitia fungu hili imeona kuna shughuli za uratibu wa maendeleo ambazo zimepangiwa shilingi 79,992,000 huku kukiwa na changamoto katika shughuli hizo za kimaendeleo kama vile migogoro ya ardhi.

Mheshimiwa Spika,

Kamati yangu inaitaka Serikali ya Mkoa wa Kaskazini Pemba kuhakikisha kuwa katika bajeti ya mwaka huu inafanya kila inaloweza kutafutia ufumbuzi migogoro ya ardhi baina ya wawekezaji na wananchi katika maeneo ya Wete, Makangale Wilaya ya Micheweni na Kivumoni Mtambwe. Migogoro hii haileti picha nzuri kwa nchi yetu kwani tunategemea ushirikiano baina ya wananchi na wawekezaji ili kufikia malengo katika kukuza uchumi wetu na kuinua hali za wananchi wetu, siyo vyema uwekezaji kufanyika katika eneo ambalo wananchi wanakinzana na mwekezaji.

Mheshimiwa Spika,

Katika mradi wa uwekaji majina na nambari za mitaa unaofadhiliwa na Mamlaka ya Mawasilano ya Tanzania (TCRA), ambao unafanyika kwa majaribio katika shehia za Limbani na Selemu, kamati yangu inashauri kuwa uwekaji majina uzingatie mila, utamaduni na desturi na uasili wa pahala husika kwa makubaliano ya wananchi wenyewe. Zoezi hilo pia linfanyika katika baadhi ya sehemu za Mkoa wa Mjini Magharibi katika maeno ya Chukwani, Mazizini na kwa Mchina lakini bado baadhi ya majina ya

mitaa hiyo haizingatii mila na utamaduni wa majina asili ya pahala husika. Kamati yangu pia inashauri mradi huu ushirikishe kikamilifu Serikali za Mikoa na wananchi wakaazi wa asili wa mitaa hiyo ili majina ya asili ya mitaa yetu yasipotee.

Mheshimiwa Spika,

Kwa upande wa Ofisi ya Usajili na Kadi za Utambulisho, katika fungu D 12 , progaramu zake kuu ni mbili tu za Kutoa Vitambulisho kwa Wanzibari na Utumishi na Uendeshaji wa Ofisi ambazo jumla ya shilingi 1,768, 900,000 zimepangwa kuziendesha.

Mheshimiwa Spika,

Kamati yangu haina tatizo na kasma ya fungu hili, isipokuwa tunashauri kuwa kumekuwa na malalamiko ya upatikanaji wa vitambulisho kwa baadhi ya wananchi ambao hupelekea kukosa au kuchelewa kupata huduma muhimu za kijamii kama vile kufungua akaunti za benki, kupata mikopo, kusajili leseni, kuhaulisha ardhi, mirathi n.k. kamati yangu inashauri njia mbadala za kuwapatia wananchi vitambulisho zitumike ikiwemo kuwasajili kupita shule pale wanapofikia umri wa miaka 18.

Mheshimiwa Spika,

Kwa kufanya hivyo, vijana wengi ambao wanasumbuka kupata vitambulisho hivyo, watasajiliwa pale wanapoingia kidato cha pili na kidato cha tatu na cha nne. Kamati yangu inapongeza juhudi zinazofanyika na taasisi hii katika kutoa huduma ya vitambulisho kwa wananchi.

Mheshimiwa Spika,

Nimeeleza mambo mengi kwa kifupi katika hotuba hii ya Kamati na huenda mambo mengi ya nimeyaacha kutokana na uchache wa muda. Tumejaribu kushauri katika maeneo mbali mbali ya taasisi zilizo chini ya Wizara hii, tukiamini kuwa ushauri wetu una nia moja ya kusaidia utekelezaji wa Programu zilizopangwa katika Mafungu ya

Taasisi hizo uwe wa ufanisi. Namuomba Mheshimiwa Waziri mbali na kuyatolea ufafanuzi baadhi yao lakini pia apokee ushauri wetu.

Mheshimiwa Spika,

Nawaomba wajumbe wako wa Baraza hili waichangie bajeti hii kwa kushauri, kuelekeza na hatimaye kuipitisha bajeti hii. Nachukuwa fursa hii kuwashukuru Wajumbe wako kwa kunisikiliza kwa utulivu na nikushukuru wewe pia Mheshimiwa Spika kwa kunivumilia muda wote wa kuwasilisha hotuba hii.

Mheshimiwa Spika, nakushuru na naunga mkono hoja.

Ahsante,

.....

**Mhe. Abdalla Juma Abdalla,
Makamo Mwenyekiti,
Kamati ya Katiba, Sheria na Utawala,
Baraza la Wawakilishi,
Zanzibar.**